

KRONIKKER

Hov, Danmarks Grønne Arealfond er jo slet ikke en fond!

Danmarks Grønne Arealfond bør etableres som en fond af både navn og gavn og ledes af en uafhængig bestyrelse.

Den grønne trepartsaftale er blevet kaldt historisk blandt andet på grund af etableringen af Danmarks Grønne Arealfond, men ifølge Helga Grønnegaard kan den få trange kår, hvis ikke organiseringen gentænkes. Video: Thomas Traasdahl/Ritzau Scanpix. Redigering: Gabriella Clara Engell Behrendorff.

KRONIK

Tirsdag d. 09. juli 2024, kl. 17.27

Del denne artikel

Helga Grønnegaard, projektchef for strategisk udvikling og fysisk planlægning, Urland

▶ Lyt ⌵ Kø 📌 Gem artikel

Siden offentliggørelsen af den grønne trepart og regeringens »Aftale om et Grønt Danmark« er den nye grønne arealfond med en beholdning på 40 milliarder kroner igen og igen blevet fremhævet som et afgørende element, der bidrager til at gøre aftalen historisk.

»Vi lægger sporene til årtiers store forandringer. Med etableringen af Danmarks Grønne Arealfond sætter vi 40 milliarder kroner af til en kæmpe stor omlægning af danmarkskortet,« sagde økonomiminister Stephanie Lose (V) under pressemødet.

Beløbet er bestemt også bemærkelsesværdigt. Det er den nyskabende fondskonstruktion også - ideelt set. Med en sådan fond kan vi koordinere arealmål og de enorme summer til tilskudsordninger og jordopkøb, der tidligere lå i hver deres styrelser og ministerier, i en strategisk tilgang til de store omlægninger af det danske areal og indfri synergier mellem kvælstofreduktion, natur- og klimahensyn.

Og her stopper synergierne ikke. De arealer, som fonden erhverver gennem strategiske opkøb, kan anvendes som led i jordfordeling og sælges videre og bidrage til store sammenhængende naturområder i privat eller offentligt regi med tinglyste driftsbegrænsninger, opsætning af vedvarende energianlæg og udnyttes til at levere klima- og kvælstofreduktioner.

Med rette kan man hævde, at Danmarks Grønne Arealfond er et paradigmeskift i den hidtil sektoropdelte tilgang til de danske arealer, hvor selv ressortområder internt i staten har kæmpet om de begrænsede arealer til for eksempel lavbundsprojekter, naturgenopretning, skovrejsning og energiparker.

Læs det med småt

Men Danmarks Grønne Arealfond er jo ikke en fond! Som det fremgår af aftaleteksten etableres fonden ikke som en selvstændig organisatorisk enhed men skal fungere som en samlet paraply for de statslige aktiviteter i relation til arealomlægning.

Med andre ord er Danmarks Grønne Arealfond blot en samlebetegnelse over en vifte af støtteordninger til privat skovrejsning, vådområder, lavbund og ekstensivering af landbrugsdrift. Hertil kommer de nye tiltag for strategisk jordopkøb med henblik på jordfordeling samt øvrige strategiske opkøb.

Det er meget positivt, at de 10 milliarder kroner, der er reserveret til jordopkøb, også omfatter muligheden for for eksempel at kunne opkøbe bygninger og anden produktionskapacitet for landbrug, der er lukningstruet som følge af ny regulering og ønsker om at flytte eller afvikle produktionen.

Uden en selvstændig organisatorisk enhed kan koordineringen mellem ressortministerier få trange kår, mener Helga Grønnegaard.
Foto: Thomas Traasdahl/Ritzau Scanpix.

Men hvad med allerede tiloversblevne og funktionstømte landbrugsbygninger, som vi har fået flere og flere af, siden antallet af landbrug toppede med 200.000 styk i 1940, og som siden er reduceret til **7.000** heltidsbrug gennem opkøb og sammenlægninger af jorden?

Vi har omkring **57.000** overflødiggjorte landbrugsejendomme, som er en væsentlig barriere for at lægge nye arealpuslespil og skæmmer landskaberne. Man skal afskrive, før man laver nye investeringer. Det gælder også i vores landskaber.

Nogle af støtteordningerne findes allerede. Ansvar for dem er spredt ud på Landbrugsstyrelsen, Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen. Med de nye økonomiske muskler må vi forvente, at støtteordningerne omstruktureres og i langt højere grad præmierer flersidig målopfyldelse, ligesom den store kompleksitet i arealpuslespillet på tværs af offentlige og private finansielle aktører forventeligt vil omfatte flere ressortministerier og styrelser.

Trange kår

Kan man lave årtiers store forandringer med et krav om ikke at tænke nyt?

Forudsætningerne for at skabe helhedsorienterede planløsninger starter hos ministerierne selv. I staten er det nemlig ét ministerium, der er ressortmyndighed for fysisk planlægning (By, Land- og Kirkeministeriet), og et andet ministerium, der er ressortmyndighed for tilskudsordninger til vådområder (Fødevarerministeriet), et tredje ministerium, der er ressortmyndighed for drikkevandsbeskyttelse og natur (Miljøministeriet).

Mens klima varetages via indsatser og tilskudsordninger i både Energistyrelsen, Kystdirektoratet, Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen og Landbrugsstyrelsen.

Opdelingen forplanter sig ned gennem kommunernes opgaver og videre ud i konkrete arealprojekter, hvor den støder sammen med lokale forhold og landmandens virkelighed.

Af samme grund er det bemærkelsesværdigt, at der ikke er udtænkt en innovativ, tværgående fondsstruktur for udmøntningen af det historisk store beløb. Ja, det fremgår ligefrem af aftaleteksten, at der ikke skal tænkes i ny organisering.

Det er alt for tidligt at foregribe den endelige udformning af Danmarks Grønne Arealfond. Uden en selvstændig organisatorisk enhed kan koordineringen mellem ressortministerier dog få trange kår.

Den hidtil store langsommelighed i at opfylde miljømål med frivillige ordninger skyldes ikke kun landmændenes modvilje, men også statsligt udformede bureaukratiske og konkurrerende støtteordninger. Individuelle tilskudsordninger er ikke ret omkostningseffektive eller innovative.

En ny organisering

Uden en ny overordnet organisatorisk ramme og planprincipper risikerer arealinteresser og samfundsbehov at spænde ben og forsinke hinanden i konkrete omlægningsprojekter.

Derved spilder vi tid, arealer og samfundsøkonomi. Den hidtidige forvaltningsstruktur står desværre ikke mål med det store milliardbeløb og den enorme interesse i at lykkes med omstillingen.

- Lad os få en stærk fondskonstruktion, der samler finansiering, opgaver og kompetencer på tværs af berørte ministerier.
- Lad os få en uafhængig bestyrelse for fonden, der med friske øjne påtager sig ansvaret for at sætte nyskabende retning for den historiske arealomlægning.
- Lad Danmarks Grønne Arealfond udforme en tydelig ramme og klare planprincipper for udmøntning af de mange penge og deres muligheder for indfrielse af synergier mellem natur, klima og vandmiljø.
- Lad planprincipperne opfylde det meget efterspurgte nationale prioriteringsgrundlag for helhedstænkning i vores arealanvendelse. Planprincipperne vil således få en vigtig rolle i at sætte en tydelig retning for de omlægningsplaner, som kommunerne senest i 2025 skal udarbejde for hver af de 23 vandoplande, som Danmark er inddelt i.
- Udvid planlægningsopgaven i det enkelte vandopland. Lavbundsorde, skovrejsning, vådområder, ekstensivering af landbrug og andre arealbaserede omlægningsindsatser, som er forudsat at indgå i omlægningsplanerne, er centrale planemner.

Uden en ny overordnet organisatorisk ramme og planprincipper risikerer arealinteresser og samfundsbehov at spænde ben og forsinke hinanden i konkrete omlægningsprojekter, mener Helga Grønnegaard.

Foto: Henning Bagger/Ritzau Scanpix.

Men samspillet med arealer til vedvarende energianlæg, biogasanlæg og øvrige tekniske anlæg (som der kommer mange af i den grønne omstilling), sikring af særligt værdifulde landbrugsjorder, landsbyer og Grønt danmarkskort må også indgå, hvis helhedstænkningen skal lykkes.

Det er nu, vi har alle muligheder for at skabe en innovativ organisering til udbetaling af støttebeløb og opkøb af arealer. Begge dele skal kunne rumme stor kompleksitet og indfri synergier, der afhænger af det konkrete landskabs geografi.

Det lykkes vi ikke med, hvis Danmarks Grønne Arealfond blot er et nyt navn til velkendte tilskudsordninger, der bliver boostet med større beløb.

Helga Grønnegaard er projektchef for strategisk udvikling og fysisk planlægning hos Urland

I Berlingskes brevkasse svarer Eva Selsing og Anne Sofie Allarp på læsernes spørgsmål om alt det nære fra ægtesengen til Aula og søndagskaffe med svigermor. Intet er for stort eller småt - skriv til:

brevkassen@berlingske.dk

LÆS MERE

[KOMMENTATORER](#) | [ABONNEMENT](#)

Brevkassen: »Tykskalle!« skreg han. Nu har jeg afbrudt 60 års venskab

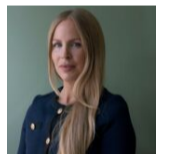
[DEBATINTERVIEW](#) | [ABONNEMENT](#)

Forandringen begyndte, da Christophe Guilluy var barn. Søndag kulminerer det, når franskmændene går til valg

[KOMMENTATORER](#) | [ABONNEMENT](#)

Eva Selsing: Tessa og Pernille Rosendahl er »kadavermoralister« på jagt efter gratis point

Artiklen fortsætter efter annoncen